

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ” -
БЛАГОЕВГРАД

Факултет по изкуства
Катедра „Културология”

ТАТЯНА КОЛЕВА ХРИСТОВА

АВТОРЕФЕРАТ

на дисертационен труд за присъждане на образователна
и научна степен „доктор”
на тема:

КУЛТУРНИ ПРОЦЕСИ И ТЕНДЕНЦИИ ПРЕЗ ВТОРАТА ПОЛОВИНА НА ХХ ВЕК И ВЛИЯНИЕТО ИМ ВЪРХУ ХАРАКТЕРИСТИКИТЕ НА СЪВРЕМЕННОТО ОБЛЕКЛО

Научна специалност:
05.08.33. „Теория и история на културата”

Професионално направление:
3.1. „Социология, антропология и науки за културата”

Научен ръководител: доц. д-р Здравка Лисийска

Благоевград
2015

Дисертационният труд е обсъден и насрочен за защита от катедра „Културология“ при Факултет по изкуствата на ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград, на катедрено заседание, проведено на 09. 02. 2015 г. и с решение на ФС и заповед № 511 е определено научно жури в състав:

доц. д-р Здравка Лисийска
проф. Здравко Маринов
проф. д.н. Иван Стефанов
проф. Игнат Игнатов
доц. д-р Саша Лозанова

Публичната защита на дисертационния труд ще се състои на 16.04.2015 г. от 13:00 часа в зала 1577 на УК-1 на ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград.

Материалите по защитата са на разположение на интересуващите се в кабинет 1570, Югозападен университет „Неофит Рилски“, ул. „Иван Михайлов“ № 66, гр. Благоевград. Рецензиите, становищата на членовете на научното жури и авторефератът са публикувани в сайта на Университета (www.swu.bg).

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. Актуалност на темата

Модата е комплексен, сложен феномен. За да се разкрие същността на това явление, е необходимо да се проучат определени аспекти от различни области: история на изкуството, културология, социология, естетика, технология и маркетинг, които имат определено отношение към модата. Акцентът в нашата разработка е поставен върху взаимодействието между *изобразителното изкуство* и *модата* в европейската и световната култура от втората половина на ХХ век до днес. Проучени са отделните етапи на живот, преобразуване, взаимодействия и влияния на отделните течения както в изобразителното изкуство, така и в модата през този период. Макар на пръв поглед да изглеждат коренно различни (по отношение на функционалното си предназначение, технологично изпълнение и специфика на материалите, с които се работи), те притежават и много общо помежду си.

Интересът ни бе предизвикан от възможността за разкриване на стойностите и посоките на изменение и специфика на тези два културни компонента на съвременното общество. Мотивите, които ни подтикнаха да се захванем с тази разработка, са желанието и стремежът ни да разкрием по-пълно и по-задълбочено взаимодействията и взаимните влияния между модата и изобразителното изкуство, да определим по-ясно и точно общото и различното между тях, специфичните форми и равнища на взаимодействие. Още повече – в теорията и практиката в това направление няма изведени достатъчно правила и методи за осъществяване на тези взаимодействия.

В условията, в които живеем, сме свидетели на изключителна мобилност, непрекъснатата смяна на течения и стилове, както и едновременно еkleктично сливане между тях. Ето защо смятаме, че разширяването и обогатяването на познанията в тази област са важна крачка за развитието на теорията и практиката на изобразителното изкуство и модата.

2. Обект и предмет на изследването

Обект на изследване в дисертационния труд са *значимите културни процеси в областта на изобразителното изкуство и основните модни явления*, развиващи се през втората половина на ХХ век.

Предмет на изследването е да се определят *основните характеристики и специфики на двата културни компонента*, да се разкрият *взаимните връзки* и да се установят *влиянията* между тях. Да се направи анализ и да се установи значението им за обособяването, развитието и измененията върху различните модни течения след 50-те години на ХХ век до днес. Това изисква модата и изобразителното изкуство да се разглеждат комплексно от различни аспекти и на различни нива (естетически, психологически, социокултурни и т.н.). За да се очертае спецификата на съвременното ниво, е необходимо да се проучат и проблемите, предизвикани от глобализацията в обществото, новите философски възгледи и разбирания, навлизането на новите технологии и други.

3. Цел и задачи на дисертационния труд

Целта ни е да проучим и разкрием основните характеристики на културните процеси и тенденциите в изобразителното изкуство и в модата, техните взаимни влияния и отражението им върху облеклото в съвременния свят, да очертаем пътищата за пренасянето на идеи и естетически характеристики от едната област в другата.

Поставената цел очертава следните изследователски **задачи**:

- Да се изяснят *основните понятия* и да се идентифицират процесите и тенденциите, развиващи се в изобразителното изкуство от втората половина на XX век до днес (авангард, модернизъм, постмодернизъм), чрез проучването на техните *особенности, характеристики и видни представители*;

- Изясняване на някои *ключови понятия* в областта на модата;

- Да се идентифицират и определят основни *характеристики и специфики на модата* от различни аспекти в изследвания от нас период. Да се разгледа модата като социален феномен и дрехата като социален знак. Да се разкрие влиянието на масовата култура върху модата и да се представят съвременните ѝ проявления, като се посочат най-значимите представители в тази област;

- Въз основа на теоретичните изследвания да се установят *пътищата и начините на взаимодействия* между културните процеси и тенденции в изобразителното изкуство и съвременното облекло (модата) от втората половина на XX век. Да се установят механизмите за тяхното *пренасяне и актуализиране* в съвременната мода.

Същевременно е необходимо да се отбележи, че не е възможно създаването на пълна информационна картина за състоянието на съвременното изкуство през посочените десетилетия в рамките на една глава или едно-единствено изследване, нито пък детайлно и изчерпателно да се обхванат и анализират отделните тенденции и насоки в модата.

4. Хипотеза и методология на изследването

Предполагаме, че разкривайки същността и влиянията между модата и изобразителното изкуство през втората половина на XX век, ще очертаем пътищата и механизмите за тяхното взаимодействие и взаимно влияние. По този начин ще улесним реализацията на младите дизайнери в динамично променящата се културна реалност. Ще им подпомогнем да разпознават и идентифицират признаците на проявяващите се нови течения, направления и школи както в изобразителното изкуство, така и в модата. Смятаме, че това ще допринесе и за повишаване качеството на обучение на студентите в областта на изкуството.

В дисертационния труд един от основните **методи** е методът на *теоретично проучване и анализ* на литературата и практиката в областта на изобразителното изкуство и модата след 50-те години на XX век. На основата на този метод са разгледани културните процеси и тенденции и са маркирани техните характерни особености. Използван е и *историческият метод*, който позволява да обособим и подредим хронологически изследваните културни процеси. За да се разкрие знаковата и семантична природа на модата и разнообразието от символични форми, ние приложихме *семиотичния метод* за проучване. Необходимо беше да приложим и метода на *сравнителния анализ*, който ни

позволи да извлечем основните връзки на взаимодействие между изобразителното изкуство и модата. Поради специфичния характер на изследваните явления, в проучването беше използван *естетическият метод*. Чрез него се опитахме да достигнем и разкрием основните естетически изисквания (идея, композиция, форма, колорит, десен, симетрия, асиметрия, ритъм, пропорция, специфика на възприятие и т.н.), което ни дава възможност да достигнем до индивидуалното и особеното в творческите процеси, да намерим конкретни типични примери, илюстриращи това взаимодействие. Същността на разглежданите проблеми изисква те да бъдат проучени на фона на развиващите се социални процеси, отношението на отделните социални групи и индивида към модата и изобразителното изкуство. Ето защо беше приложен методът на *социалнопсихологическото* изследване. Поради комплексния характер на модата се наложи да обърнем внимание и на някои *технически, технологически, материални, икономически и ергономически* аспекти в нея.

5. Обхват и научно-практическа значимост на изследването

В научния труд проследяваме културните процеси и тенденциите на развитие в модата и изобразителното изкуство през втората половина на XX век до днес. Във фокуса на нашето изследване са и факторите за изграждането на визията (глобални – произтичащи от световните тенденции, и специфични – произтичащи от характера на разглежданите от нас явления). Не може да не обърнем внимание и на състоянието и развитието на съвременните технологии (мултимедийните, хайтек, еко и др.). Модата е обект на сложни интердисциплинарни

научни знания и явления. Ето защо ние се стремим да отчетем в определена степен тези влияния.

В съвременната социална и образователна ситуация се налага все повече изискването обществото да се развива и образува. Съвременният специалист не е възможно да е винаги на гребена на вълната, ако не се усъвършенства непрекъснато, и то в най-кратки срокове. Това ни накарва да се заемем с амбициозната задача да проучваме и изследваме едно обширно поле от съвременни тенденции и явления в областта на изобразителното изкуство и дизайна на облеклото, които са свързани с актуални въпроси днес.

Ние сме на мнение, че материалите и анализите от научното изследване могат да послужат при обучението (практиката) и преподаването на студентите от Факултета по изкуствата – да се обновят и обогатят знанията на студентите, да се използват в областта на други научни или изследователски трудове, да се ползва от практикуващите художници дизайнери. Може да възбуди и акумулира създаването на нови образци и възникването на нови идеи в изкуството и в облеклото.

6. Обем и структура на дисертацията

Дисертационният труд се състои от увод, изложение в три глави, включително изводи, речник, списък с използваната литература (145 използвани източника, от които 105 на български, 6 на руски и 34 на английски език) и приложение. Общият обем на работата е 188 стандартни страници. В приложението (в рамките на 50 страници) са поместени 152 изображения.

Структурата на дисертационния труд е изградена и систематизирана върху основа – поставените изследователски задачи, при което се върви в следната логична последователност:

II. ОСНОВНО СЪДЪРЖАНИЕ

В първа глава са представени основните процеси и тенденции в изобразителното изкуство след 50-те години на XX век. Разкрити са специфичните характеристики и историческото развитие на авангардизма, модернизма и постмодернизма. В тази глава са разгледани и анализирани появата и съществуването на теченията абстракционизъм, попарт, опарт, концептуално изкуство, кинетично изкуство, земно изкуство, видеоарт, инсталация, пърформанс, асамбляж, пакетаж, акция, реди-мейд, флукус, бодиарт, хиперреализъм, психоделично изкуство и др. Акцентът е поставен върху разграничаването на отделните тенденции според техните вътрешни и външни параметри.

Хронологичният метод за подреждане на историческите факти, свързани с лабиринта от тенденции, направления и художествени течения, групи, се оказва сложна сплав и съвсем съзнателно е приложен само в най-общ план, засягайки основните етапи в развитието на изкуството след 50-те години на XX век. Художествените процеси и тенденции са анализирани с оглед на новаторския им принос, техните формално-стилови особености, художествено-изразни средства и видни представители. Обърнато е внимание и на социалния аспект на проблемите, формирането и отношението на отделните социални групи към стереотипните и новаторските проявления в изкуството, формирането на ценностна система и естетически вкус у съвременния човек. Доказана е автономията на всяко едно от изследваните течения и свързаните с него

художествени произведения и практики. Позовавайки се на историци, изследователи и критици на изкуството, са изяснени въпроси, свързани с мястото и значението на всяко едно от модернистичните направления. Постмодерните подходи в анализа проследяват пътищата на исторически променящите се дефиниции за авангард, абстрактно изкуство, модернизъм и др., придобивайки последователност от стратегии и действия в теорията и практиката днес.

След направеното проучване се установява, че художествените процеси не настъпват в равномерно темпо и еднаква интензивност при различните видове изкуства. Стана ясно, че често пъти те се развиват през един и същи период едновременно, влияят си взаимно, доминират, замират и се възраждат отново. Много от теченията, появили се след 50-те години, продължават да „живеят“ и днес. Установихме, че съвременните проявления в изкуството са процес, наситен с бързи, динамични промени, познаването на които е важно, за да се прогнозира тяхното по-нататъшно развитие. Показали сме нагледно периода на съществуване и развитие на разгледаните от нас основни течения в изобразителното изкуство след 50-те години на XX век до наши дни. (Таблица1)

ПЕРИОДИЗАЦИЯ НА ТЕЧЕНИЯТА В ИЗОБРАЗИТЕЛНОТО ИЗКУСТВО

НАИМЕНОВАНИЕ НА ТЕЧЕНИЕТО	Преди 50-те години	50-те години	60-те години	70-те години	80-те години	90-те години	От 2000 г. до днес
Абстрактно изкуство							
Енформел							
Живопис навсякъде							
Абстрактен илюзионизъм							
Ташизъм							
Екшън пейнтинг							
Кинетично изкуство							
Опарт							
Попарт							
Минимализъм							
Концептуално изкуство							
Инвайърмънт							
Земно изкуство							
Пакетаж							
Антиарт							
Опора - Повърхност							
Свободна фигуративност							
Процесарт							
Фотография							
Описателна фигуративност							
Видеоизкуство							
Нов реализъм							
Неореализъм							
Хиперреализъм							
Неконвенционално изкуство							
Реди-мейд							
Неоекспресионизъм							

Нео-гео							
Хепънинг и действие							
Пърформанс							
Флукеус							
Бодиарт							
Инсталация							
Асамбляж							
Графити							
Пространство							
Психоделично изкуство							
Ар брют							
Фантастична живопис							
Бедно изкуство							
Компютърна графика							
Нетизкуство							

Таблица 1: Периодизация на теченията в изобразителното изкуство

Във **втора глава** сме очертали основните характеристики на съвременната мода: демократичност, еkleктичност, неопределеност, неясни граници на процесите, краткотрайност и динамика на измененията на отделните стилове и направления в модата след 50-те години на XX век до наши дни. Разгледана е модата като символ на социален престиж, носител на индивидуалност, вид комуникация, избор и образ в обществото, фактор, намесващ се в икономиката и културния сектор, и т. н. Така на практика се установяват едни от най-важните съставки на културата на личността. Посочени са много примери за принадлежност и идентификация на човека чрез облеклото, като са анализирани мненията на различни автори и дизайнери.

Отбелязани са някои противоречиви процеси на глобализация, налагащи изменения в отношенията между визуална култура, изкуство и социален живот. Посочени са някои от комуникативните способности, маркетингови и рекламни стратегии в областта на модата, предизвикващи преоценка на естетическите ценности на човека. Забелязва се либерализация във вкусовете, свобода на избора и желание за идентификация чрез външността, стремеж на производителите към оригиналност, дързост, смелост за осъществяване на силен пърформанс. Също така се забелязва засилване на интереса към естетизирането, микс от старо и ново, скъпо и евтино, познато и необичайно. Без всички тези фактори светът около нас щеше да е еднообразен, сив, без стремежи и търсения. Свръхизобилието води към търсене на нов начин за привличане интереса на потребителя. Ето защо особено актуален днес става въпросът за марката и името на дизайнера, които стават притегателна сила за привличане на потребители. Най-известните моделиери се обръщат към подчертаване на собствената си индивидуалност, креативност и находчивост, за да се отличат от останалите и наложат собствения си стил.

Силно размитите социални граници, навлизането на техническите новости в текстила, огромното разнообразие от марки и стоки, които предлага пазарът, водят до демократизация на социалните групи и правят покупката на дрехи по-достъпна. Днес възможностите, които предлага модата, позволяват на хората да направят самостоятелен избор, подчертавайки индивидуалността си чрез дрехата. Всички аспекти на модата са разгледани в историческа последователност по десетилетия.

В **трета глава** са изследвани възможностите за взаимни влияния и взаимодействия между изобразителното изкуство и модата от 50-те години на XX век. Тук отделните течения и процеси в изобразителното изкуство и модата са разгледани така, че да се разкрият техните общи страни и различия. Независимо, че и двата компонента притежават определена автономност по отношение на функциите си, технологията, материалите, начина на разпространение и др., те крият в себе си и много идентични или напълно съвпадащи характеристики. Тази връзка е търсена по отношение на идейно-философските възгледи, протичане на творческите процеси, характеристика на личността на твореца, оценъчна естетическа система, художествено-изразни средства и отношение към крайния резултат. Обърнато е внимание на специфичните изменения на техническите средства, на новите функции, предизвикващи изменение в стиловите белези. Показани са и много конкретни примери за пренос на идеи и похвати от едната област в другата, като потвърждение на теоретичните ни разсъждения. На тази основа можем да твърдим, че връзките и взаимодействията между двата компонента оказват съществено влияние върху появата, налагането, развитието и замирането на отделните направления и в двете области, или този процес понякога е двустранен.

В тази глава сме изобразили графично (Таблица 2) основните връзки и взаимодействия между изобразителното изкуство и модата през 50-те години на XX век, различните нива, форми и начини на осъществяване на тези взаимодействия.

**МОДЕЛ НА ВРЪЗКИТЕ НА ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ МЕЖДУ
ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО И МОДА**

ТЕЧЕНИЯ НА ИЗОБРАЗИТЕЛНОТО ИЗКУСТВО И МОДАТА	ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ С ДРУГИ ТЕЧЕНИЯ И СТИЛОВЕ	НИВО НА ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ	КОНКРЕТНИ РЕШЕНИЯ В МОДАТА
<p>АБСТРАКТНО ИЗКУСТВО</p> <ul style="list-style-type: none"> – абстрактен илюзионизъм – геометрична абстракция – абстрактен експресионизъм (ташизъм) 	<p>екшън пейнтинг, минималарт, авангард, бодиарт, енформел, опарт, живопис навсякъде, черно-бяла фотография</p>	<p>Нефигуративно изразяване, опростеност, еднаквост на формите, отклонение от действителността, предизвиква асоциации, цветовете и емоционално-психическата им природа, провокира</p>	<p>Материи с богата колористика, декорации (българско национално облекло), петна, мазки, точки, техниката <i>батик</i>, съвременни текстилни материи, силует тип „Балон”</p>
<p>АВАНГАРД</p> <ul style="list-style-type: none"> – неоавангард – поставангард 	<p>попарт, абстрактно изкуство, хиперреализъм, фантастична живопис, реди-мейд, асамбляж, концептуално изкуство, инсталации неконвенционално изкуство, действие, хепънинг, минимализъм</p>	<p>Въображение, новаторски маниер, шокира, разкрепостен, извън стандартите</p>	<p>Нови материи, мултиплициране, експериментални и смели форми, техниката <i>колаж</i>, артистични сценични костюми и облекла с определена цел</p>
<p>АКЦИЯ</p>	<p>живопис на действието, пърформанс, концептуално</p>	<p>Действие</p>	<p>Джон Галиано, (облекла, които се мокрят, горят, късат);</p>

	изкуство, изкуство на психично болните		трансформация на дрехи по време на ревю
АНТИИЗКУС-ТВО	стил хипи, авангард, реди-мейд, концептуално изкуство	Поражда съмнение относно естетическото, традиционното, моралното, абсурдното	Немода (антимода); модата на 60-те – „дива” мода, КИЧ
АР БРЮТ	изкуството на психично болните	Импулсивно	Оригинални облекла на самоуки, високо надарени, психично болни, криминално проявени
АСАМБЛАЖ	авангард, нетизкуство, неконвенционално изкуство, нов реализъм	Подчертаване на структурата, обединяване на елементите	Кристофър Кан, апликация, колаж, пачуърк
БЕДНО ИЗКУСТВО	попарт, минималарт, хепънинг, ъндърграунд кино, авангард, реди-мейд	Идея за екологията, за икономията, природата и съвременния живот	Улична мода, мода на социално слабите, от евтини материали, пачуърк, дрехи втора употреба
БОДИАРТ	авангард, пърформанс, хепънинг и действие, инсталация	Тяло	Пряко приложимо в облеклото или в съчетание с части от облеклото
ВИДЕО-ИЗКУСТВО	стил хипи, инсталация, компютърно изкуство, нетизкуство	Нов лайфстайл, ревю спектакъл	Холивуд, зрелищни и ефектни облекла
ГРАФИТИ	стил рап, пространство, неоекспресио-	Оригинално, забележимо, привличащо	Графити елементи (шампи) по спортните облекла –

	низъм	вниманието	анораци, тениски, шапки, кецове
ЖИВОПИС НАВСЯКЪДЕ	абстрактна живопис фотография	Против традиционното	Изображения без център и периферия. Фосфориращи линии, на капване (dropping) върху материите.
ИНСТАЛАЦИЯ	фотография, концептуално изкуство, компютърно изкуство, пърформанс, пространство, видеоизкуство, опора – повърхност, неконвенционално изкуство	Място, пространство, време	Модна инсталация (нов начин на представяне), облеклото служи като средство за изразяване на социални проблеми
ИЗКУСТВО НА ПСИХИЧНО БОЛНИТЕ	неконцептуализъм, акция, неоекспресионизъм	Игра, психология, нов и по-дързък вид	П. Рабан, дрехата като олицетворение на екзистенциални проблеми
КИНЕТИКАРТ	опарт, арт енформел, кинетикарт, акция, хепънинг, видеоинсталация, монохромна абстракция	Движение, функция	Двулицеви, трансформиращи се дрехи, работа с огън, пушек, дим; реклама
КОМПЮТЪРНО ИЗКУСТВО	инсталация, нетизкуство, авангард, видеоизкуство	Интернет, фотореалистичност, електроника	Фотошоп, САД системи, компютърните възможности в облеклото (контрол на температура, светлина)

КОНЦЕПТУ-АЛНО ИЗКУСТВО	авангард, антиарт, минималарт, наративарт, реди-мейд, инсталация, фотография, хепънинг, ландарт, инвайърмънт, нов реализъм, хайтек	Замисъл, идея, философия, асоциации, в крак с времето и съвременните технологии, безпредметност	Облекла, чиято функция заменя формата, шокиращи и скандални дизайнерски хрумвания, голота, неносими дрехи, облекла с фотографии и текстове
ЛАНДАРТ	стил хипи, концептуално изкуство, пакетаж, видеоарт, фотография	Идея, отвъд рационалното, негалерийно	Модата от 60-те, облекла за еднократна употреба, живогински, растителни, природни (зимни шарки, мотиви) в десените, платове от естествени материали
МИНИМАЛИ-ЗЪМ	неконвенционално изкуство, пуризмъ, концептуално изкуство, авангард, абстрактно изкуство	Акцентът е върху физическата форма и естетическата стойност, опростеност и еднаквост	Модата от 90-те, облекла тип унисекс с изчистени линии, монохромни цветове, двулицеви, с шева навън, с повтарящи се формални белези, серии композиции
НЕКОНВЕНЦИОНАЛНО ИЗКУСТВО	пърформанс, авангард, хепънинг, инвайърмант, реди-мейд, инсталации, асамблажи, компресии, акумулации, стрийарт,	Противоречие, нови материали, техники, структури, начин на изразяване, иновативна характеристика	Облекла хайтек, бижута, които изпълняват функцията на облекло, материали от бонбони, цветя, от магазини за хранителни стоки, домашни любимци, железарски магазин

	концептуализъм, флукус, хайтек		и др.
НЕОЕКСПРЕ-СИОНИЗЪМ	попарт, фотография, изкуство на психично болните, рафити	Без логика, без симетрия, деформация, преувеличаване на цветовете и форми	Използване на нетрадиционни материали: изработване на облекла от тестени изделия, несиметричност, огромни яки, ярки цветове, груби модели и символи
НЕТИЗКУ-СТВО	асамбляж, компютърно изкуство, видеоизкуство	WWW мрежа, интернет, компютър, иновативност	Компютърни изображения, бродирани или отпечатани върху дрехи
НОВ РЕАЛИЗЪМ	концептуално изкуство, реди-мейд, асамбляж, пакетаж	Ирония, метафора, предизвикателство, спонтанност	Творби изработени от различни материали – предмети от бита, различни отпадъци чрез шиене, заваряване или формоване по иновативен начин. Деколажи, колажи, акумулации
ОПАРТ	стил хипи и гръндж, кинетикарт, геометрична абстракция	Оптическа мобилност на цветовете, илюзия, безпредметност	Модата от 60-те, строго геометрични десени, флуоресцентно светещи елементи, дискomodата
ОПОРА (ОСНОВА) – ПОВЪРХНОСТ	инсталация, пространство	Място	Пако Рабан, Оскар де ла Рента, нестандартни материали

ПАКЕТАЖ	инсталация, пространство	Сетивен ефект	Надиплено (гръцка богиня), многоплатово облекло, пашкулена техника за украса, декорация
ПОПАРТ	фотография, пърформанс, хепънинг, графити, неоекспресионизъм	Предметност, игрови елемент, изненада, чувство за хумор, култ към баналното	Модата от 50-те и 60-те години на XX век, пачуърк, принтове, сериграфия, повторение на едни и същи мотиви, прости форми и плакатни цветове
ПРОСТРАНСТВО	инсталация, опора (основа) – повърхност	Странни, нестандартни места	Александър Маккуин, място за сцена на ревю
ПРОЦЕС-АРТ	кинетикарт	Светлината, смисъла, акцента е върху действието	Многослоен стил (натрупване на дрехи една върху друга)
ПСИХОДЕ-ЛИЧНО ИЗКУСТВО	сюрреализъм, дада	Употреба на наркотици	Донатела Версаче, облекла сътворени под въздействието на наркоза
ПЪРФОР-МАНС	акция, бодиарт, попарт, хепънинг, инсталация	Шокира, впечатлява, зрелище, спектакъл, събитие	Кристиан Диор, Йозмит, Ив Клайн, оригинална изява пред публика с участието на нестандартни облекла, ревюто придобива характер на спектакъл
РЕАЛИЗЪМ	неореализъм, критически реализъм, нова обективност, американски	Близо до натурата	Реални и близки до реалността материи, изображения, идея творби

	реализъм, нов реализъм, социалистически реализъм, фотореализъм, хиперреализъм		
РЕДИ-МЕЙД	антиарт, нов реализъм, неконвенционално изкуство, концептуално изкуство, авангард,	Извън стандартите	Смели артистични форми, сценично облекло с определена цел
ФАНТАСТИЧНА ЖИВОПИС	авангард	Фантастичност, ексцентричност, ирационалност, новаторство	Висша мода, нови идеи и течения в модата
ФЛУКСУС	дада, сюрреализъм	Психично освобождаване	Джон Галиано, късане, потапяне, рязане, хвърляне
ФОТОГРАФИЯ	негарт, попарт, концептуаларт, неоекспресионизъм, ландарт, инсталация, абстрактно изкуство	Достоверно запечатване, визуално възприятие	Модни списания, книги, фотошампи, фотоколажи, хипертрофия на изображението
ХЕПЪНИНГ И ДЕЙСТВИЕ	попарт, бодиарт	Изобразително изкуство събитие, случайност, спонтанност	Улична мода, мода на субкултурите, трансформиране на дрехите по време на ревю, процес на създаване

Таблица 2: Модел на връзките на взаимодействие между изобразително изкуство и мода

В **заключителната част** на дисертационния труд са дефинирани основни изводи и е очергано практическото значение на изследването.

Настоящото научно изследване няма претенциите, че обхваща напълно цялото многообразие от съществуващи процеси, тенденции и явления в изобразителното изкуство и в модата на 50-те години на XX век до наши дни, но е направен опит за комплексно, широкообхватно проучване на основните проблеми и стилкови белези на развиващите се през този период културни процеси и тенденции.

Справка за приносните моменти в дисертационния труд

1. Разгледани са от различни аспекти двата значими компонента на културата на XX век – модата и изобразителното изкуство. Направен е модел на протичащите основни течения в изобразителното изкуство, в който са очергани основните характеристики и границите на отделните течения, периодите на съществуването им и взаимните прониквания между тях.

2. Очергани са основните тенденции на развитие в модата през втората половина на XX век до днес, разкрити са специфичните особености и характеристики на отделните течения, посочени са значимите представители и техните творчески постижения.

3. Направен е опит да се разгледат пълно и точно взаимодействията между изобразителното изкуство и модата в определения от нас период. Очергани са отделните нива и форми на пренос на идеи и възгледи, естетически стилкови белези, творчески подходи, художественоизразни средства, нови функционални предназначения, продиктувани от изискванията на днешния ден.

Автори публикации по темата на дисертацията

Христова, Т. (2011), **Социалната среда и отражението ѝ върху съвременната мода.** // *Годишник на СУБ – Благоевград „Наука – образование – изкуство“*, (The Science, the Education and the Art in 21st Century, 2011), Т. 5. Съст. проф. д-р Николина Огненска. Благоевград: УИ „Н. Рилски”, 189 с., с.119–122.

Христова, Т. (2011), **Масовият вкус и влиянието му върху визуалността в съвременното облекло.** // Сборник материали от конференция *„Езиците на културата“* (проведена на 29–30.10.2011 г. в чест на 80-годишнината на проф. д-р Надежда Драгова и 35 години ЮЗУ „Неофит Рилски”), Т. 2. Съст. Г. Григоров. Благоевград: УИ „Н. Рилски”, , 537 с., с. 509–515.

Христова, Т. (2011), **Модата като инспирация на изкуството.** // Съвременният поглед на докторанта към науката, Сборник с научни студии и статии от Докторантски форум *„Съвременните предизвикателства пред докторантското обучение“* (18 ноември 2011 г.) Съст. доц. д-р П. Терзийска, И. Стаматова, П. Иванов. Благоевград: УИ „Н. Рилски”, 431 с., с. 155–159.

Христова, Т., З. Лисийска (2012), **Изобразителното изкуство след 60-те години на ХХ век и взаимодействието му със съвременната мода.** // *Годишник на СУБ – Благоевград „Наука – образование – изкуство“* (IV Balkan Scientific Conference “The Science, the Education and the Art in 21st Century”, 30.09–01.10.2012), Т.6., Ч.2. Благоевград: УИ „Н. Рилски”, 356с., с. 21–27.

Христова, Т. (2012), **Нов прочит на модата през 60-те години на XX век.** // Сборник със студентски и докторантски изследвания *”Култура и културни практики”*. Съст. гл. ас. д-р Лъчезар Антонов. Благоевград: УИ „Н. Рилски”, 197 с., с. 49–66.

Христова, Т. (2013), **Новаторски идеи на дизайнерите – модата след 50-те години на XX век”.** // *Годишник на СУБ – Благоевград „Наука – образование – изкуство”*, (The Science, the Education and the Art, 2013), Т. 7. Съст. проф. д-р Николина Огненска. Благоевград: УИ „Н. Рилски”, 215 с., с.118–129.

Христова, Т. (2013), **Облеклото – избор и образ на културна идентичност.** // *Списание „Социология и икономика”*, (*Sociology & Economy*), Година III, Брой 1/2013, с. 84–90.

Христова, Т., З. Лисийска (2013), **Асиметрия, симетрия и ритм в одежде и декоративных композициях.** // Международны сборник научных трудов *„Гносеологические аспекты – образования и художественная культура”*, ответственные редакторы – В. П. Кузовлев, А. Ж. Овчинникова, Л. З. Цветанова – Чурукова, Елец – Благоевград, 2013.

Hristova, T. (2013), **Various trends in the modern fine art. New forms of manifestation in the way of portrayal.** // *Digital Culture, Media and Education* (Centre for new media and digital culture 30.10.2012), Compiler: Assoc. Prof. Tatiana Shopova PhD, South-West University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad, 335p., p.278–287.

Декларация за оригиналност

„Културни процеси и тенденции през втората половина на XX век и влиянието им върху характеристиките на съвременното облекло” е оригинален авторски труд, който проучва и разкрива основните характеристики на културните процеси и тенденциите в изобразителното изкуство и в модата, техните взаимни влияния и отражението им върху облеклото в съвременния свят. Очертава пътищата за пренасянето на идеи и естетически характеристики от едната област в другата. Това спомага за развитие на нови знания и потенциални нови асоциативни артистични умения у студентите.

До момента не са изведени достатъчно правила и методи за осъществяването на тези взаимодействия както в теорията, така и в практиката.

Подборът на изображенията от сферата на изобразителното изкуство и модата, теоретичното проучване и анализ, както и изведените резултати, са авторски.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. Актуалност на темата.....	3
2. Обект и предмет на изследването.....	4
3. Цел и задачи на дисертационния труд.....	5
4. Хипотеза и методология на изследването.....	6
5. Обхват и научно-практическа значимост на изследването.....	7
6. Обем и структура на дисертацията.....	8

II. ОСНОВНО СЪДЪРЖАНИЕ

ПЪРВА ГЛАВА

Теоретичен анализ на културните процеси през втората половина на ХХ век и съпровождащите ги прояви и течения в областта на изобразителното изкуство.

Исторически преглед.....9

ВТОРА ГЛАВА

Основни характеристики на модата след 50-те години на ХХ век. Съпътстващи я прояви.

Представители.....12

ТРЕТА ГЛАВА

Взаимодействие между културните явления и процеси в изобразителното изкуство и модата. Съвременни

проявления.....14

Заклучение.....22

Справка за приносните моменти в дисертационния труд.....22

Авторови публикации по темата на дисертацията.....23

Декларация за оригиналност.....25